

ЗА НАУКАТА И БИЗНЕСА.
ИНСТИТУТЪТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИЗКУСТВОТА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ
ПАНАИР В ПЛОВДИВ
гл. ас. д-р Стефка Венкова
гл. ас. д-р Мария Митева

„**Н**ауката среща бизнеса”... И преди да предположим, че тук ще става дума за споделен чужд опит, от икономическа и социална реалност извън България, нека веднага да изясним — на 66-то издание на Международния панаир за инвестиционни стоки и технологии в Пловдив (27.09.—02.10. 2010) под надслов “Българска академия на науките среща бизнеса” беше представена дейността на научни институти от БАН. Необходимостта да се осъществи така липсващата ни среща получи шанс да влезе в дневния ред на обществото. Възприемането на Есенния панаир в Пловдив за „технически” е причина за следващата предпоставка — участие в него заявяват предимно „ресорните” институти от структурата на БАН. Какво би предложил тук един хуманитарен институт?

Институтът за изследване на изкуствата (ИИИЗк) при БАН следва съвременни тенденции в правенето на наука — оптимално използване на технологичните възможности и работа по създаване на масиви от информация в сферата на изкуствата. Уникалната апаратура, с която разполага институтът, и вече създадените от неговите специалисти бази данни спомогнаха за адекватното вписване в посланията на изложението. От мащабната научно-изследователска дейност на вниманието на публиката бяха представени основните проекти, насочени към цифровизацията и запазването на факти от изкуството, културата и историята от времето на траките до съвременността.

Посетителите на щанда се запознаха отблизо с технологиите и методите по създаването на дигитални корпуси и съдържанието на базите данни¹ за писмени паметници на литургийното пеене от Рилския манастир и други православни музикални ръкописи, произведения на изобразителното изкуство от античността до наши дни, стари и ценни книги, списания и вестници от XIX и началото на XX, век публикации в българската преса, посветени на изкуствата и културата от Освобождението до наши дни (по проект „Български арт архиви, ресурси и технологии на изследване” (БААРТИ)², реализиращ се с подкрепата на фонд “Научни изследвания” при МОН). Всеки посетител имаше възможност сам да работи с вече наличната информация в базите данни и да се увери в изключителната ефективност и полезност на този тип съхранение и предлагане на информация.

Акцент в представянето бяха демонстрациите за възстановяване на стари и повредени грамофонни плочи и трансферът на записите от тях на съвременни дигитални носители чрез лазерен грамофон (ELP Laser Turntable). Грамофонът се произвежда в изключително ограничени количества и е уникална апаратура за България и Източна Европа. Той позволява аудиозаписите да бъдат възпроизведени максимално близо до тяхното оригинално звучене. Благодарение на лазерната система за безконтактно просвирване, грамофонът успешно чете

¹ Информационно-търсеща система E-LIV 3,2, СофтЛиб ООД, София, 2004.

² Проектът е подготвен и се реализира в контекста на съвременните посоки за запазване на културното наследство. Особено в България съществува неотложна необходимост да бъдат събрани, обработени и каталогизирани артефактите и документите на българската култура като част от националното и европейското културно наследство. Проектът в частност цели да се направи необходимото да бъдат съхранени съществуващите архиви и по-конкретно застрашените от безвъзвратна загуба музикални, словесни, фото- и видеоархиви, както и библиотечният фонд на Института за изследване на изкуствата. Стартирал през 2006 г., сега той е в третата си фаза, при която между институти от БАН и университети от страната е създаден консорциум с осем участника и се изгражда виртуална мрежа за достъп до дигиталните ресурси и базите данни на Института за изследване на изкуствата. Така фрагменти от дигитализираните плочи и записи ще бъдат достъпни и за тях.

дори счупени, повредени или надраскани плочи. Виртуозната работа на звукорежисьора на ИИИЗк Александър Нушев по трансферирането и обработката на звука беше съпоставен с отговори на многобройните въпроси от изкушените от технологичните параметри на грамофона, софтуера, с който се обработват записите, цената за презаписа и т. н. Работата на грамофона беше в основата и на заявения медиен интерес — местни и национални телевизии и радиостанции излъчиха информация за уникалната апаратура, интервюта по повод дейността на института и представяните проекти. Впечатляващ е фактът, че голям брой посетители извън сферата на културните и музикални институции имаха възможност да видят техниката, както и да се възползват от нея. Някои предложиха свои стари плочи, други предлагаха да осъществят контакт с колекционери, трети проявяваха чисто технически интерес.

Популяризирането на дейността на института на Пловдивския панаир, макар и първа крачка, по посока на взаимодействие с бизнеса и обществените структури у нас не изчерпва резултатите от участието ни в този форум. Ръководството на института (в лицето на директора проф. Александър Янакиев) съумя да настрои научната методология към специфичния инструментариум на бизнеса. ИИИЗк откликна на инициативата на ръководството на БАН за участие, като осигури професионалното представяне с необходимата техника и специалисти, които предоставяха компетентна информация за проектите и възможностите на института. Колегите от информационно-издателския център и администрацията на института проведоха сериозна предварителна маркетингова и рекламна подготовка за изложението, като съобразно спецификата на дейността ни потърсиха контакт с обществени, културни и образователни институции в Пловдив, подготвиха прессъобщения, осигуриха мултимедийното представяне и т.н. Сериозният подход към това участие беше засвидетелстван и от проекта на гл. ас. д-р арх. Мария Давчева за експозиционно решение, макар че не беше изцяло реализиран.

В рамките на панаира бяха осъществени контакти с редица културни, образователни и обществени институции - НУМТИ "Д. Петков", РЕМ Пловдив, РИМ Пловдив, АМТИ Пловдив, Народна библиотека "Иван Вазов", читалища от региона. Проведените срещи-разговори на проф. Янакиев с г-жа Кунка Панчева, директор на музикалното училище в града, както и с г-жа Лора Христовова, завеждащ фонд „Музикални инструменти и обреден реквизит“ от Етнографския музей в града положиха началото на ползотворно сътрудничество. Бяха подбрани дългосвирещи плочи от фонотеката на училището, които бяха трансферирани и предоставени на дигитален носител. Училището попълни сбирката си и чрез предоставените записи на музикални произведения от фонотеката на института, които се надяваме да подпомагат работата на ученици и учители. Така ИИИЗк демонстрира, че е институция с богат музикален фонд, който е професионално обработен и съхранен и е достъпен за ползватели от цялата страна. Работата с колекцията от стари плочи на Етнографския музей в Пловдив доведе до взаимно обогатяване на фонотеките, както и до дигитализация на ценни образци на забравени музикални изпълнения. Така се появи възможността за тяхната социализация чрез слушането им с достъпна съвременна техника за звукоизвличане. Бяха установени контакти и за предоставяне на частни колекции от плочи, както за цифровизирането, така и за даряването им на фонотеката на института.

Интересът на посетителите беше насочен и към базата данни и резултатите от изследванията в сферата на изобразителното изкуство. Бяха отправени запитвания по отношение на дигиталния корпус на тракийското изкуство, както и за конкретни обекти от периода на Възраждането и Новото време.

Търсенето на пътища за достигане на общата цел — „науката среща бизнеса“ — изисква двупосочност на отношенията, екипна игра и професионализъм. Макар и позакъсняла, заявката за общност на целите от страна на науката е видна през последните години, а на Международния панаир за инвестиционни стоки и технологии в Пловдив през тази година — и конкретно реализирана. Похвалната инициатива, подхваната от ръководството на БАН, и конкретно за това представяне творчески доразвита от екипа от ИИИЗк, получи своя резултат. Откри се един от начините за интегриране на постиженията на изкуствознанието в реалния живот. Конкретно беше представена „пазарната ниша“, в която е приложима спецификата на института— експертна дейност в сферата на културното наследство на регионално и национално ниво (местна власт, културни организации, църковни настоятелства, фондации, частни донори и фирми, колекционери и частни лица), в сферата на образованието (подпомагане на средни и висши училища, подготовка на докторанти и млади учени) и не на последно място възможност за цялостно документиране на съвременни арт събития (фолклорни фестивали, изложби, музикални и театрални прояви и др.). Вярваме, че това е пътят за привличане на интерес от страна на бизнеса, както и на инвестиции в изследователската дейност в областта на изкуствата а и в хуманитарната наука като цяло.